

SIMULATION OF THE PROCESS OF FORMATION OF COMPETENCE OF THE FUTURE TEACHER OF COMPUTER SCIENCE.

Abstract. Introduction. Regular component of educational activity is the motivation of training, which, with direct pedagogical impact, provides high educational performance, maintains the cognitive activity of students at the appropriate level and transforms external regulation into self-regulation. Interest in learning, initiative in the learning process, cognitive autonomy, mental stress in solving the cognitive task, positively affect the students' activity in learning, creating favorable conditions for the development of their educational and cognitive activity.

Purpose. The purpose of this article is to analyze the structure of the motivational sphere of educational and cognitive activity of students - future specialists in computer sciences in the study of professional-oriented technical disciplines and to study in them the process of development of professional interest.

Methods. Using the well-known methods of studying the motivation of studying using the higher method of questioning, the study of the structure of motivation and its change during the study of a number of technical disciplines: «Fundamentals of microelectronics», «Computer Architecture and Configuration of Computer Systems», «Operating Systems», «Computer networks organization».

Results. The questionnaire was conducted by the students of the first course of the courses «Informatics» and «Software Engineering» at the beginning of studying the cycle of these disciplines. Statistical processing of data was carried out using the SPSS software package. To process the empirical data, the non-parametric statistical U-criterion Mann-Whitney was used, which allowed to estimate the difference between the two samples. As a result, the null hypothesis was confirmed, with statistically insignificant differences in the level of the sign.

Originality. The most chosen motives were «to become a highly skilled specialist», «to get a diploma» and «to acquire deep and solid knowledge». Students of the first year want to become experts in their field, but they are not yet aware of what this means, what efforts should be made to achieve this. Some students have a social and motivating motive «to receive approval from parents and others» and to achieve teachers' respect. Among the students of the first year, the social motive of studying at universities is the dominant place. It is revealed that in the majority of first-year students the cognitive interests are not so meaningful and stable, as a result of which there is a need for a special solution to the problem of forming a motivational basis that is adequate to the social content of this activity-the assimilation of theoretical knowledge.

Conclusion. The problematic nature of learning is the main stimulus that influences the formation of vocational and cognitive needs at all stages of learning, but it gets special significance in the first years because it is at the I and II courses that the foundation of the profession is laid, which is theoretical professional interest and theoretical professional thinking.

Keywords: educational and cognitive activity, motivation, structure motives future specialist in computer science

Одержано редакцією 11.01.2018 р.
Прийнято до публікації 09.02.2018 р.

УДК 159.964.22

БОГДАН Тетяна Вікторівна,
кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри психології,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького
e-mail: bogdan255@ukr.net

**ВНУТРІШНІ СУПЕРЕЧНОСТІ ОСОБИСТОСТІ ЯК ПЕРЕДУМОВА
ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ**

Стаття присвячена дослідженню впливу внутрішніх суперечностей особистості на професійний розвиток студентської молоді та ролі особистісної психокорекції у формуванні професійно значущих якостей.

Ключові слова: особистість, концепції особистості, професіоналізм, професійно значимі якості, студентський вік, внутрішні суперечності, комунікативні здібності, особистісна психокорекція.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток вищої освіти передбачає удосконалення фахової підготовки студентів – майбутніх психологів та робить акцент на психологічних особливостях та специфічних проблемах студентського віку. Серед таких проблем на особливий інтерес заслуговують внутрішньо-особистісні суперечності, які часто стають на перешкоді формуванню професійних навичок у студентів. З огляду на це актуальним є врахування означених суперечностей у процесі навчання, а також здійснення психологічної корекції з метою нівелювання особистісної проблематики, в основі якої лежать внутрішні конфлікти особистості.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання професійного розвитку студентів потрапляє в коло наукових інтересів представників вітчизняної та зарубіжної психології (Б. Г. Ананьєв, О. Г. Асмолов [1], О. І. Божович, Л. С. Виготський [2], О. Ф. Лазурський, О. М. Леонтьєв [3], В. М. М'ясищев, С. Л. Рубінштейн, Д. Б. Ельконін [4] Т.С. Яценко [5] та інші).

Мета статті – з'ясувати роль внутрішніх суперечностей особистості у процесі формування професійно-значущих якостей майбутнього психолога та виявити значення особистісної психокорекції для становлення професійної самосвідомості студентів.

Виклад основного матеріалу. Поняття професіоналізму в дослідженнях тлумачиться як здатність самостійно, відповідально й творчо проектувати і здійснювати свою діяльність. Розглядаючи проблему формування професіоналізму в галузі психології дослідники зазначають, що професійними можна вважати такі навички, які забезпечують максимально можливу відповідність між намірами, цілями дії і самими діями [6; 7]. Така теза відповідає нашим поглядам на професіоналізм психолога, який потребує певних переконань, що включають емотивну зацікавленість у психології, набуття тотожності з собою з орієнтацією на професійну діяльність саме у цій галузі.

Говорячи про професійну підготовку майбутніх психологів, доцільно розглянути вікові особливості студентського віку. Студентський вік (17 – 25 років) охоплює пізньодитячий, юнацький період і частину дорослого етапу в розвитку й становленні людини. Студент (з лат. – той, хто навчається, старанно працює, оволодіває знаннями) як особистість, що перебуває на конкретній стадії розвитку, на думку більшості дослідників може характеризуватися такими вимірами: психологічним (характер, темперамент, воля, здібності); біологічним (фізичні дані, тип вищої нервової діяльності, безумовні рефлекси, інстинкти). Ці чинники детерміновані спадковістю і вродженими задатками; соціальним середовищем (місце в соціумі, національність).

Вчені констатують, що від того, як протікає процес розвитку особистості у студентському віці, залежить якість її професійної підготовки та наступної професійної діяльності, що, у свою чергу, суттєво впливає на всі сфери життя суспільства. У дослідженнях Л. М. Грановської, О. В. Скрипченко, Л. В. Долинської, З. В. Огороднійчук [8] доведено, що студентство як особлива соціально-психологічна вікова категорія, характеризується інтенсивним психічним і, зокрема, особистісним розвитком, який тісно пов'язаний з формуванням професійних якостей. На значущості особистісної складової в комплексі професійних характеристик спеціаліста наголошують в своїх працях С. Д. Максименко, В. Г. Панок, Л. І. Уманець, Т. М. Титаренко, Н. В. Чепелева та інші [8; 9].

Дослідження студентства велися лєнінградською психологічною школою у 60-ті роки ХХ столїття (Б. Г. Ананьєв, Р. М. Грановська, Є. І. Степанова, В. Т. Лісовський) у рамках вивчення інтелектуального, особистісного і соціального розвитку. З позиції загально-психологічного розвитку студентський вік є періодом інтенсивної соціалізації, характеризується розвитком вищих психічних функцій, інтелектуальної системи та цілісної особистості.

За Б. Г. Ананьєвим, студентство, як вікова категорія, є перехідною фазою від дозрівання до зрілості. Як соціальна категорія, студентство вирізняється професійною спрямованістю і відношенням до майбутньої професії. М. І. Дяченко і Л. А. Кандибович розглядають професійну готовність студента, яка є суттєвою передумовою ефективної діяльності після закінчення ВНЗ, швидкої адаптації до умов праці і подальшого професійного самовдосконалення

Як свідчить наукова література, одним із значних чинників, що впливають на інтелектуальний розвиток людини, є навчання, що керує процесом розвитку пізнавальної діяльності: студенти, мають більш високий рівень розвитку інтелекту за рахунок підйому працездатності пам'яті, уваги та мислення. Розумовий потенціал, як готовність до навчання, значною мірою визначається рівнем освіти.

Дослідники (Б. Г. Ананьєв, О. Л. Гройсман, Г. С. Костюк [10], Л. Д. Столяренко, В. Г. Чайка та інші) аналізують проблеми юнацького віку, акцентуючи увагу на суперечностях студентства, проблемах адаптації, психофізичних, емоційних проблемах, що можуть відбиватись на успішності студентів та загрожувати втратою інтересу до навчання, зниженням рівня домагань, зміною самооїнки, особистісних якостей, і, як наслідок, зміною діяльності, поведінки, стосунків з оточуючими.

Як показує аналіз літератури з проблеми, розвиток особистості студентів активно досліджується в психології. Однак у більшості досліджень вивчаються окремі аспекти: емпатія, емоційні особливості, ціннісні орієнтації, рефлексія, психічні стани і психофізіологічні проблеми, мотиви, проблеми професійного самовизначення, а також деякі питання, пов'язані з окремими видами діяльності, окремими етапами життя студентів: адаптація першокурсників, спілкування між студентами, спілкування з викладачами, стреси в студентському віці.

Цікавими представляються дослідження якостей, що є специфічно притаманними майбутнім психологам: самооїнки, тривожності, ставлення до власного «Я», мотивації досягнень, здатності до психологічної близькості з іншою людиною, вольової регуляції (наполегливість і самовладання), почуття професійної відповідальності, потреби у спілкуванні.

Загалом, позиції різних дослідників є досить близькими у визнанні того, що основні проблеми студентського віку носять комплексний характер і мають тісну взаємозалежність. Підготовка сучасного фахівця повинна бути індивідуальною, у зв'язку з цим значно зростає роль і значення особистісної психокорекції майбутніх психологів.

Повернемось до проблеми професійної підготовки студентів – майбутніх психологів. На думку дослідників, необхідними передумовами професійної роботи в галузі психології є: психологічна готовність майбутнього психолога до конструктивного діалогу і партнерства у створенні професійних відносин (Н. І. Пов'якель); уміння налагоджувати професійні стосунки, встановлювати конструктивні контакти з людьми; формування професійної самосвідомості психолога та його особистісної зрілості (Н. О. Кучеровська). Важливого значення в особистісно-професійному становленні психолога при цьому набуває внутрішня моральна організація особистості, яка передбачає усунення суперечності між «Я» – реальним та «Я» – ідеальним у процесі самовдосконалення.

Як обов'язкову умову професійної діяльності психолога дослідники (А. А. Осіпова, Н. І. Пов'якель [11]) визначають наявність у нього психологічної культури, яка містить такі структурні компоненти: культуру спілкування, емоційну культуру та здатність до професійної рефлексії.

Г. С. Абрамова виокремлює такі професійно-значущі якості: уміння гнучко реагувати на різноманітні ситуації; професійну ерудицію; здатність використовувати в роботі основні психологічні концепції; різноплановість мислення; уміння дотримуватись конфіденційності; здібності до рефлексії змісту власної професійної діяльності; відкритість до нових знань та сприймання альтернативних поглядів; прагнення до системного підходу у роботі.

Л. Г. Терлецька визначає наступні професійно-значущі особистісні якості психолога: професійно-психологічна рефлексія та саморефлексія, широкий діапазон репертуару професійних ролей, адекватність образу «Я» та оптимальність психічного стану.

Н. В. Чепелева пропонує модель особистості психолога, яка зокрема включає: позитивну мотивацію до майбутньої професії та професійне цілеутворення; наявність особистісної професійної рефлексії, формування творчої особистості професіонала-психолога, розвинений практичний інтелект, соціально-когнітивні й комунікативні вміння. Центральною ланкою підготовки психолога авторка вважає професійну ідентифікацію, розвиток якої здійснюється шляхом усвідомлення та подолання внутрішніх конфліктів, що виникають у процесі навчання.

О. Ф. Бондаренко відзначає, що важливою рисою професіонала-психолога є наявність особистісної та професійної ідентичності. Суперечність між особистісним і професійним самоусвідомленням призводить до порушень особистісної та професійної ідентичності психолога.

Більшість науковців як важливу рису професійної діяльності психолога трактують комунікативну здатність, що складається з когнітивного, емоційного та поведінкового компонентів. Когнітивний компонент передбачає професійну компетентність, здатність до рефлексії, децентрацію мислення; емоційний компонент включає високу сензитивність і тактовність, емпатійне ставлення до іншої людини, відвертість у прояві власних почуттів; поведінковий компонент характеризується здатністю до саморегулювання та коригування власних дій, упевненістю, відповідальністю. Основним компонентом комунікативної здібності та якостей психотерапевта вважають емпатійне розуміння, співпереживання, на необхідність формування якого вказували зарубіжні дослідники психоаналітичного та гуманістичного напрямків А. Менегетті, Я. Л. Морено, Ф. Перлз, К. Роджерс, К. Г. Юнг [12], а також сучасні російські й українські дослідники О. Ф. Бондаренко, Л. О. Петровська, Т. С. Яценко [5] та ін.

Особливий інтерес для нас представляють внутрішні суперечності особистості, які мають істотний вплив на її розвиток та функціонування. Взаємозв'язок зовнішнього і внутрішнього наявний у всіх формах розвитку людини, у тому числі й молоді. У фізичному розвитку він виявляється у процесах асиміляції (лат. *assimilatio* — уподібнення) та дисиміляції (лат. *dissimilatio* — несхожий), збудження і гальмування, в порушенні й відновленні рівноваги між організмом і середовищем. Стан рівноваги людини є тимчасовим, процес її урівноважування постійний. Внутрішні суперечності, що виникають в житті людини, спонукають її до активності, спрямованої на їх подолання. Одні суперечності долаються, натомість виникають нові, що спонукають до нових дій, і, зрештою, до вдосконалення діяльності. Людина розвивається як система, яка сама себе вдосконалює [13]. Сукупність різноманітних суперечностей класифікують на такі категорії:

1. Суперечності між новими потребами, прагненнями особистості й досягнутим нею рівнем оволодіння засобами, необхідними для їх задоволення. Передбачають випереджаючий розвиток мотиваційних аспектів над операційними і змістовими. Наприклад, юнакам властиве розходження між прагненням активно діяти у суспільному житті (працювати, як дорослі, керувати машинами тощо) і дійсним рівнем їхніх можливостей.

2. Суперечності між новими пізнавальними цілями, завданнями та наявними способами дій, між новими ситуаціями і попереднім досвідом студентів, між усталеними узагальненнями і новими фактами. Такі розходження виникають систематично, спонукаючи студентів до їх усвідомлення, активної діяльності, спрямованої на їх усунення шляхом вироблення нових способів дій, узагальнення прийомів розумової діяльності, у якій поєднуються пізнання і праця, проектується і виготовляється майбутній продукт, зокрема, знання.

3. Суперечності між досягнутим рівнем розвитку молодої людини та способом її життя, місцем, яке вона посідає у системі суспільних відносин. Вони стимулюють прагнення розширити свої взаємини з навколишнім суспільним середовищем, брати участь у нових видах суспільної та особистісно значущої діяльності. Реалізація їх дає нові стимули до подальшого розвитку.

4. Суперечності між очікуваним, бажаним, майбутнім, і наявним, між тим, чого прагне молода людина і чим вона володіє. Ці суперечності спонукають до дій, завдяки яким відбувається наближення реального до бажаного.

5. Суперечності між свідомими і несвідомими тенденціями у поведінці та діяльності. Несвідомі тенденції часто є результатом попередньої свідомої діяльності людини, її установок. Переносячись на інші за змістом види діяльності, несвідомі тенденції можуть гальмувати її, викликати суперечності, які треба переборювати. Наслідком цього є розвиток адекватних взаємозв'язків між свідомим і несвідомим. У такому випадку процес психокорекції може сприяти прискоренню виникнення таких зв'язків.

Розвиток молодої людини виявляється і в становленні окремих аспектів її психічного життя (мисленні, потребах, мотивах, емоціях, довільній регуляції поведінки).

У процесі розвитку особистості відбувається перехід від безпосереднього перцептивного (пов'язаного зі сприйняттям) до опосередкованого мисленнєвого пізнання об'єктивної дійсності, від нижчих до вищих ступенів розвитку мислення, від аналітичного виокремлення різних ознак об'єктів до синтетичного їх відображення.

Поява все нових результатів аналізу, можливості якого безмежні, вступає в суперечність із можливостями мозку утримати інформацію про них. Усувають таку суперечність виробленням різних способів синтезування ознак, об'єднання їх у групи, що позначаються словами, поняттями.

Дослідники виділяють внутрішні суперечності особистості, які супроводжують становлення самосвідомості студентів, у тому числі й майбутніх психологів. Такі суперечності представляють особливий інтерес у зв'язку з темою нашого дослідження. Найістотнішими є:

- потреба у соціальному визнанні та недостатні можливості її реалізації;
- потреба у самостійності та обмеження з боку дорослих, зокрема батьків та викладачів;
- потреба у самоідентифікації та недостатня або суперечлива інформація про себе, а також несформоване вміння інтегрувати, переосмислювати цю інформацію;
- потреба у підтримці з боку оточуючих та відчуття самотності, відчуженості.

Означені суперечності частково долаються у процесі групової психокорекції чи індивідуальних бесід з кураторами, викладачами та студентами, що успішно справились з власними протиріччями.

У результаті інтернет-опитування та бесід зі студентами нами було виявлено внутрішню суперечність, що є характерною для студентів психологічного факультету. Це протиріччя між уявленнями про роботу психолога, які студенти мали до вступу в університет, та уявленнями, що складаються в студентів під впливом ознайомлювальної практики. Як свідчить наш досвід, дана суперечність не потребує спеціальної корекції і успішно долається у процесі подальшого навчання.

На нашу думку, проблема становлення професіоналізму майбутнього психолога, яку покликана розв'язати психокорекція, полягає у гармонізації суперечності між особистісно-людським та професійно-соціальним аспектами особистості. За умови, коли превалює перший з вищевказаних аспектів, психолог може переживати відчуття неуспішності у професійній діяльності. Якщо істотної пріоритетності набуває виконання професійних обов'язків, може мати місце формалізм у роботі психолога, відсутність інтересу, залежність від службових обов'язків. Можна стверджувати, що за таких умов людина втрачає самототожність.

У психолога, який не пройшов особистісну психокорекцію, може порушуватись об'єктивність сприйняття іншої людини. Адже саме в професійно-людських контактах задіяний емоційний фактор: нерідко актуалізуються почуття меншовартості, агресія, тривожність, що можуть відсувати професійний інтерес на другий план, зумовлюючи домінування особистісної проблематики. Останню можна пізнавати та нівелювати в процесі групової психокорекції.

Висновки. Професійна підготовка психолога є однією з актуальних проблем, яка ставить завдання здійснення особистісної психокорекції майбутніх спеціалістів. Така психокорекція може бути забезпечена шляхом реалізації відповідних методів, зорієнтованих на глибинне пізнання психіки.

Аналіз сучасних наукових досліджень з проблеми професійної підготовки майбутніх психологів дозволяє констатувати, що це питання представлене у дослідженнях, проте залишається недостатньо розробленою категорія особистісної психокорекції студента й оптимальні шляхи її забезпечення. Тож, перспективу подальших досліджень вбачаємо в виявленні можливостей психокорекції та з'ясуванні її стійкого взаємозв'язку з формуванням професіоналізму майбутнього фахівця.

Список використаної літератури.

1. Асмолов А.Г. Психология личности / Асмолов А.Г. – М.: МГУ, 1990. – 367 с.
2. Выготский Л.С. Психология / Выготский Л.С. – М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2000. – 1008 с.
3. Леонтьев Д.А. Личность: человек в мире и мир в человеке / Леонтьев Д.А. // Психология личности: Сборник статей. – М.: ООО «Вопросы психологии», 2001. – С. 151–161.
4. Поливанова К.Н. Психология возрастных кризисов: Учеб. пособие для высш. пед. учеб. заведений / Поливанова К.Н. – М.: Издательский центр «Академия», 2000. – 184 с.
5. Яценко Т.С. Основы глубинной психокорекции: феноменология, теория і практика: [Навч. посіб.] / Яценко Т.С. – К.: Вища шк., 2006. – 382 с.
6. Психологічна енциклопедія / [Автор-упор. О.М. Степанов]. – К.: Академвидав, 2006. – 424 с.
7. Психология личности: Словарь-справочник / [Под. ред. П.П. Горностая, Т.М. Титаренко]. – К.: Рута, 2001. – 320 с.
8. Рибалка В.В. Теорії особистості у вітчизняній психології: [Навч. посіб.] / Рибалка В.В. – К.: ІПППО АПН України, 2006. – 400 с.
9. Максименко С.Д. Генезис существования личности / Максименко С.Д. – К.: Издательство ООО КММ, 2006. – 240 с.
10. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / Костюк Г.С. – К.: Прогрес, 1989. – 412 с.
11. Ложкин Г.В., Повякель Н.И. Практическая психология конфликта / Ложкин Г.В., Повякель Н.И. – Киев: МАУП, 2000. – 256 с.

12. Концептуальні засади і методика глибинної психокорекції: Підготовка психолога-практика: Навч. посіб. / [Т.С. Яценко, Б.Б. Іваненко, С.М. Аврамченко та ін.]; за ред. Т.С. Яценко – К.: Вища шк., 2008. – 342 с.: іл.
13. Конфліктологія / [Под ред. А.С. Карміна]. – СПб.: Лань, 1999. – 448 с.

References.

1. Asmolov A.H. (1990) Psychology of Personality – М.: МНУ. –367 p. (in Russ.).
2. Vyhotskyi L.S. (2000) Psykhology – М.: Yzd-vo ЭКСМО – Press. – 1008 p. (in Russ.).
3. Leontev D.A. (2001) Personality: Man in the world and world in the man / Psychology of personality: Collection of articles. – М.: ООО «Questions of Psychology». – P. 151–161(in Russ.).
4. Polyvanova K.N. (2000) Psychology of Age Crises: Stad. allowance for higher education. ped. training. Establishments – М.: Yzdatelskyi tsentr «Akademyia». – 184 p. (in Russ.).
5. Yatsenko T.S. (2006) Fundamentals of deep psychocorrection: phenomenology, theory and practice: [Teach. guide]. – К.: Vyshcha shk. – 382 p. (in Ukr.).
6. Psychological Encyclopedia (2001) / [Author-emphasis: O.M. Stepanov]. – К.: Akademydav. – 424 p. (in Ukr.).
7. Psychology of Personality: Dictionary (2001) / [Redacted by P.P. Hornostai, T.M. Tytarenko]. – К.: Ruta. – 320 p. (in Russ.).
8. Rybalka V.V. (2006) Theories of personality in domestic psychology: [Teach. guide]. – К.: IPPPO APN Ukrainy. – 400p. (in Ukr.).
9. Maksymenko S.D. (2006) Genesis of personality existence. – К.: Yzdatelstvo ООО KMM. – 240 (in Russ.).
10. Kostyuk H.S. (1989) Educational process and mental development of personality. – К.: Prohres. – 412 p. (in Ukr.).
11. Lozhkyn H.V., Poviakel N.Y. (2000) Practical psychology of conflict. – Kyev: MAUP. – 256 p. (in Russ.).
12. Conceptual foundations and methods of deep psychocorrection: Preparation of practical psychologist: Teaching guide (2008) / [T.S. Yatsenko, B.B. Ivanenko, S.M. Avramchenko and others]; redacted by T.S. Yatsenko – К.: Vyshcha shk. – 342 p. (in Ukr.).
13. Conflictology (1999) / [Red. by A.S. Karmyn]. – SPb.: Lan. – 448 p. (in Russ.).

BOHDAN Tetyana,

PhD (Candidate of Psychological Sciences), associate professor, associate professor at the Department of Psychology, Bohdan Khmelnytsky National University at Cherkasy.

PERSONALITY INTERNAL CONTRADICTIONS AS PREREQUISITE FOR THE PROFESSIONAL FORMATION OF FUTURE PSYCHOLOGISTS.

Abstract. Introduction. *In this article an attempt is made to study the influence of internal contradictions on the professional development of student youth. It is interesting to study the qualities that are specific to future psychologists. In this regard, the role and importance of personal psycho-correction, which is aimed at the formation and development of these qualities, is increasing.*

Purpose. *The article aims to find out the role of person internal contradictions in the process of future psychologists' professional-significant qualities formation and to identify the significance of personal psycho-correction for students' professional self-consciousness establishing.*

Methods. *To reach the purpose of the article, such methods as analysis, synthesis, comparison, and generalization of scientific literature have been applied.*

Results. *The importance of the formation and development of specific skills that ensure the success of the psychologist in the professional activity and includes an emotional interest in the future work, acquisition of identity with the focus on professionalism in this area is indicated. The age-old features of the student's age, characterized by psychological and biological dimensions, are emphasized.*

Significant is the study of qualities that are specific to future psychologists: self-esteem, anxiety, attitude towards themselves, motivation for achievement, ability to psychological proximity to another person, volitional regulation, a sense of professional responsibility, and the need for communication.

Of particular interest is the category of internal conflict, since the internal contradictions of the individual are closely linked with the communicative abilities that are the basis of the professional skills of future psychologists.

Professional training of a psychologist is one of the topical problems, which puts the task of implementing personal psycho-correction of future specialists. Such psycho-correction can be achieved by implementing appropriate methods, oriented to profound knowledge of the psyche.

Originality. *As a result of an online survey and interviews with students, we found an internal contradiction that is characteristic of the students of the psychological faculty. This is a contradiction between the perceptions of the work of the psychologist, which students had before entering the university, and the representations that are made up of students under the influence of familiarization practice. Our experience shows that this contradiction does not require special correction and successfully copes with the process of further education.*

Conclusion. *Professional training of a psychologist is one of the topical problems, which puts the task of implementing personal psycho-correction of future specialists. Such a psycho-correction can be achieved by implementing appropriate methods, oriented to profound knowledge of the psyche.*

An analysis of modern scientific research on the problem of future psychologists training suggests that this issue is presented in the research, but the personal psycho-correction category remains poorly developed and the optimal ways of ensuring it. So, the further research prospect is seen in identifying the psycho-correction possibilities and clarifying its stable relationship with the formation of future specialists' professionalism.

Key words: *personality, personality concepts, professionalism, professionally significant qualities, student age, internal contradictions, communicative abilities, personal psycho-correction.*

*Одержано редакцією 03.02.2018 р.
Прийнято до публікації 09.02.2018 р.*

УДК 378.311:075.8+ 371.3: 378.147

ЦИМБАЛ Оксана Юріївна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки вищої
школи і освітнього менеджменту,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького
e-mail: kseniya7ts@gmail.com

ОРГАНІЗАЦІЯ СПРИЯТЛИВОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ЧИННИК ЕФЕКТИВНОСТІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Стаття присвячена розгляду феномена сприятливого освітнього середовища та інклюзивного освітнього середовища в закладі вищої освіти. Автором аналізуються та порівнюються їх складові та умови ефективності, визначаються особливості інклюзивного освітнього середовища у закладі вищої освіти.

Ключові слова: *вища освіта, особи з особливими потребами, сприятливе освітнє середовище, інклюзивне освітнє середовище, інклюзивна компетентність.*

Постановка проблеми. У сучасному світі спостерігається проникаючий вплив освіти в усі сфери життєдіяльності людини, пов'язаний з будь-якими змінами особистості. У Національній доктрині розвитку освіти зазначається, що мета державної політики щодо розвитку освіти полягає у створенні сприятливих умов для розвитку особистості і творчої самореалізації кожного громадянина України, виховання покоління людей, здатних ефективно працювати і навчатися протягом життя. Сучасну вищу освіту зумовлює необхідність створення умов для розвитку, вдосконалення освітнього середовища у закладах вищої освіти. Створення єдиного освітнього і